

DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2024-59-170>

УДК 005:658.14]:004.7:33

КОНЦЕПЦІЯ УПРАВЛІННЯ СОЦІАЛЬНИМ КАПІТАЛОМ ПІДПРИЄМСТВА В УМОВАХ МЕРЕЖЕВОЇ ЕКОНОМІКИ

THE CONCEPT OF ENTERPRISE SOCIAL CAPITAL MANAGEMENT IN A NETWORK ECONOMY

Курносенко Анастасія Олександрівна

аспірант кафедри,

Державний торговельно-економічний університет

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-3189-1489>

Kurnosenko Anastasiia

State University of Trade and Economics

В умовах коли в країні не сформована чітка модель економічної системи моделі управління підприємств мають бути адаптивними та гнучкими, що можливе в імplementації розвитку соціального капіталу на підприємстві, зваженої цифрової трансформації та забезпечення інституційної ефективності (ведення прозорої діяльності). Інакше зміни на підприємстві не будуть підкріплені ціннісними орієнтирами, в них не генеруватиметься соціальний ефект. Аналіз літератури показав, що взаємозв'язок управлінням соціальним капіталом у поєднанні з розвитком мережевої економіки, а саме через активізацію цифрової трансформації бізнесу, на системній основі не досліджується. З цього сформована мета дослідження, яка полягає у розвитку концепції управління соціальним капіталом підприємства в умовах мережевої економіки. Управління соціальним капіталом на підприємстві – є системою принципів і методів розробки та реалізації управлінських рішень, пов'язаних із формуванням потенціалу соціального капіталу та забезпеченням умов його реалізації на зовнішньому та внутрішньому рівні. Виходячи з цього судження в роботі було визначено принципи та мету управління соціальним капіталом підприємства. Соціальний капітал реалізує себе через функції, які він виконує на підприємстві. Їх було згруповано на два блоки, де соціальний капітал розглядається як керуюча система та як спеціальна функціональна сфера менеджменту підприємства. Етапи управління соціальним капіталом підприємства включають в себе аналіз, планування, контролінг та моніторинг реалізації планових рішень. В межах даних етапів визначені структурно-логічні дії. Реалізація процесу управління соціальним капіталом здійснюється через застосування конкретних інструментів його розвитку, які відчутно трансформуються в умовах мережевої економіки. Так, були визначені групи інструментів розвитку соціального капіталу, а саме: соціально-, ціннісно-, інноваційно- та інституційно-орієнтовані. Сформована логічна послідовність їх впровадження на підприємстві. Подальшого розвитку набуло питання конкретизації процесу інтеграції системи управління соціальним капіталом в загальний менеджмент на підприємстві, що буде розкрито в наступних роботах автора.

Ключові слова: соціальний капітал підприємства, мережева економіка, управління соціальним капіталом підприємства, цифровізація, інструменти розвитку соціального капіталу підприємства, повоєнне відновлення.

In a context where the country has not formed a clear model of the economic system, enterprise management models must be adaptive and flexible, which is possible through the implementation of social capital development at the enterprise, balanced digital transformation, and ensuring institutional efficiency (conducting transparent activities). Otherwise, changes at the enterprise will not be supported by value orientations and will not generate a social effect. The literature analysis has shown that the relationship between social capital management and the development of the network economy, namely through the intensification of digital business transformation, has not been systematically studied. Therefore, the purpose of the study is to develop the concept of enterprise social capital management in the network economy. Management of social capital at an enterprise is a system of principles and methods for developing and implementing management decisions related to the formation of social capital potential and ensuring the conditions for its implementation at the external and internal levels. Based on this judgment, the paper defines the principles and objectives of enterprise social capital management. Social capital realizes itself through the functions it performs at the enterprise. They are grouped into two blocks, where social capital is considered as a management system and as a special functional area of enterprise management. The stages of

enterprise social capital management include analysis, planning, controlling and monitoring the implementation of planned decisions. Within these stages, structural and logical actions are defined. The implementation of the social capital management process is carried out through the use of specific tools for its development, which are significantly transformed in the network economy. Thus, groups of social capital development tools have been identified, namely: social, value, innovation, and institutional-oriented. A logical sequence of their implementation at the enterprise has been formed. The issue of concretizing the process of integrating the social capital management system into the general management of an enterprise has been further developed, which will be disclosed in the author's subsequent works.

Keywords: enterprise social capital, network economy, management of enterprise social capital, digitalization, tools for the development of enterprise social capital, post-war recovery.

Постановка проблеми. До війни в Україні не була чітко сформована модель економічної системи, а в умовах війни її нариси стали ще більш розмиті, що буде в умовах повоєнного відновлення сказати важко. Відповідно, коли в країні відбуваються глибокі трансформаційні процеси в умовах невизначеності, то господарським суб'єктам важко планувати свою діяльність. В таких умовах моделі управління мають бути адаптивними та гнучкими, що, з нашої точки зору, можливе в імплементації розвитку соціального капіталу на підприємстві та зваженої цифрової трансформації. Звісно, що у випадку України без забезпечення інституційної ефективності (в першу чергу мається на увазі ведення прозорої діяльності) вищезазначені зміни на підприємстві не будуть підкріплені ціннісними орієнтирами, в них не генеруватиметься соціальний ефект.

З огляду на те, що значні ресурси країни наразі направлені на оборонну сферу, підприємства зараз мають бути генераторами перспектив економічної стабільності та повоєнного відновлення. Адже, в них є можливість за рахунок корпоративних цінностей формувати господарську культуру працівників, за рахунок чесної та прозорої діяльності отримувати міжнародні кредити, гранти, формувати позитивну репутацію українського бізнесу тощо. В першу чергу такі зрушення можливі з ініціативи власника, а далі за рахунок активізації колективних дій.

Вбачаємо, що досягнення вищезазначених цілей можливе за рахунок впровадження ефективної системи управління соціальним капіталом на підприємствах у поєднанні із цифровізацією бізнес-процесів. Цифровізація бізнесу є вже вимогою часу для вітчизняного бізнесу, про те вважаємо, що вона має здійснюватись у поєднанні з формуванням системи управління соціальним капіталом підприємства. Б. Табрізі, Е. Лем, К. Жірд, В. Ірвін [1], досліджуючи ризики цифрової трансформації, дійшли висновку, що вона є ефективною, коли керівники підприємств

зосередились на зміні мислення колективу, організаційної культури та процесів, перш ніж вирішувати, в які цифрові технології вкладати кошти.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питанням управління соціальним капіталом підприємства займалися наступні вчені: Король В. В. [2], І. В. Журавльова, К. Р. Немашкало, О. А. Курбатова [3] та інші. Зокрема, Король В.В. запропонувала науково-методичний підхід до аналізу конкурентоспроможності підприємств з урахуванням розвитку їх соціального капіталу. Систему управління соціальним капіталом визначала як упорядковану сукупність елементів, взаємодія яких забезпечує процес створення, розвитку та корисного використання соціального капіталу в цілях зростання вартості активів та якості зовнішньої та внутрішньо-організаційної взаємодії [2, с. 167]. На її думку головна мета управління соціальним капіталом підприємства – це забезпечення підприємства соціальним капіталом, організація ефективного використання, подальшого розвитку та його зростання з метою підвищення конкурентоспроможності підприємства [2, с. 163].

Науковці І. В. Журавльова, К. Р. Немашкало, О. А. Курбатова, на основі розробленого методичного підходу до оцінки СК, запропонували систему управління інвестиціями в розвиток СК підприємства, обґрунтовуючи при цьому ризики недоінвестування в СК (це може призвести до втрати його вартості або його негативних проявів) [3].

Також взаємозв'язок соціального капіталу та мережевої економіки під різним кутом розглядали: Лазебник Л. [4]; Ковшун Н. Е., Коба Н. В., Коба М. О. [5]; Л.В. Єлісеєва [6] та інші. Цифрову трансформацію в свої роботах досліджували: Деєва Н. Е., Зінюк М. С. [7], Шевченко Л. С. [8] та інші.

Серед закордонних вчених одними з перших економічним аспектом соціального капіталу на рівні підприємства зацікавились Дж. Нахапіт та С. Гошел [9]. Подальшим роз-

виток теорії соціального капіталу підприємства, зокрема, в контексті управління ним займалися: Б. Ортіс, М.Х. Донат, Ф. Гвадамільяс [10], К. Беллавітіс, І. Філаточев, В. Суїтаріс [11], П. Гудерхем, Д. Б. Мінбаєва, Т. Педерсен, які розглядали механізм управління для розвитку соціального капіталу [12], Jiang W., Zhang H., Nakonieczny J., & Jamaani F., які комплексно розглядають вплив фінансової грамотності, толерантності до фінансового ризику, підприємницької компетентності і соціального капіталу на фінансовий інтелект підприємця [13] та інші.

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми. Аналіз наукових джерел показав, що наразі формування концепції управління соціальним капіталом підприємства перебуває на ранній стадії. Переважно науковці досліджують соціальний капітал не як конкретний об'єкт управління, а розглядають його в поєднанні з управлінням іншими процесами, аспектами діяльності підприємства. А взаємозв'язок управлінням ним у поєднанні з розвитком мережевої економіки, а саме через активізацію цифрової трансформації бізнесу, на системній основі не досліджується.

Формулювання цілей статті (постановка завдання). Метою статті є розвиток концепції управління соціальним капіталом підприємства в умовах мережевої економіки.

Виклад основного матеріалу дослідження. Теоретичний та практичний аналіз соціального капіталу підприємств надав змогу сформулювати концептуальні засади для побудови системи управління соціальним капіталом на підприємстві. Загалом дане поняття – є системою принципів і методів розробки та реалізації управлінських рішень, пов'язаних із формуванням потенціалу соціального капіталу та забезпеченням умов його реалізації на зовнішньому та внутрішньому рівні.

Ми пропонуємо адаптувати принципи фінансового менеджменту, запропоновані Ситник Г. В., Бланком І. О., Андрійцьом В. С. [14] до особливостей управління соціальним капіталом підприємства. Отже, ефективно управління соціальним капіталом підприємства забезпечується реалізацією наступних принципів представлених в табл. 1.

За рахунок дотримання принципів наведених в табл. 1 має формуватись чітка модель поведінки підприємства, яка: має узгоджуватись з принципами корпоративної соціальної відповідальності, забезпечувати досягнення цілей сталого розвитку, формувати репу-

таційні переваги та нівелювати репутаційні ризики, збільшувати ринкову вартість підприємства, формувати національну (галузеву) бізнес-культуру тощо.

Виходячи з описаних принципів, загальну мету управління соціальним капіталом підприємства можна визначити як формування стійких довірчих відносин у внутрішньому та зовнішньому середовищі діяльності підприємства для забезпечення максимізації його вартості.

Говорячи про вартість підприємства у визначенні мети управління соціальним капіталом підприємства ми вбачаємо дотримання двох фундаментальних концепцій у визначенні капіталізації підприємства:

– сформований К. Марсом, де зазначається, що капіталізація – це процес перетворення додаткової вартості у капітал. В контексті соціального капіталу підприємства аргументовано, що від продукує додану вартість;

– підхід сформований представниками неокласичної теорії фінансів, які визначають капіталізацію як теперішню вартість майбутніх очікуваних доходів. З позиції соціального капіталу підприємства визначено, що вигоди від управління ним отримуються в довгостроковій перспективі, відповідно приведення майбутніх доходів до теперішньої вартості має враховувати вигоди отримані від соціального капіталу підприємства.

Соціальний капітал навіть на момент створення підприємства присутній в пулі інших видів капіталу необхідних для заснування бізнесу (матеріальний, фінансовий, трудовий тощо), тому що відбувається комунікація з державою, працівниками, постачальниками, конкурентами, банками тощо. І від формування цих комунікаційних ланцюгів залежить подальший розвиток підприємства.

Ми можемо констатувати факт, що соціальний капітал як явище присутній на підприємстві на всіх стадіях його життєвого циклу. Питання полягає у ступені усвідомленості суб'єктів, які його генерують в певному середовищі, щодо:

– усвідомлення впливу соціального капіталу на рух інших капіталів;
– розуміння цінності, яку він формує;
– готовності до розробки заходів його ефективного використання та розвитку.

Третій критерій є початковим ідентифікатором того, чи буде впровадження системи управління соціальним капіталом на підприємстві ефективною. Бо це передбачає певні

Таблиця 1

Принципи управління соціальним капіталом підприємства

Принципи	Характеристика
Включеність в концепцію менеджменту на підприємстві	Прийняття рішення про впровадження системи управління соціальним капіталом має бути узгодженим із стратегічними цілями підприємства, та в процесі реалізації взаємодіяти з операційним, інвестиційним, фінансовим менеджментом інноваційним менеджментом, менеджментом персоналу та іншими видами функціонального менеджменту.
Багаторівневий характер управлінських рішень	Менеджмент підприємства має будувати систему управлінських рішень на основі специфіки відносин з внутрішніми учасниками та зовнішніми стейкхолдерами. Аналізуючи потенціал та результат дії на кожному рівні, інтегрувати їх в загальний стан соціального капіталу на підприємстві, робити висновки про взаємовплив цих рівнів.
Комплексний характер формування управлінських рішень	Управлінські рішення щодо фінансування заходів розвитку соціального капіталу на підприємстві впливають на формування фінансового результату (витрати на його нарощення та очікувані вигоди), тому мають прийматись та узгоджуватись в межах загального планування на підприємстві.
Орієнтація та інтеграція із стратегічними управлінськими рішеннями	Основний вектор управління має формуватись на основі стратегічних управлінських рішень. Управлінські рішення, які приймаються в системі управління соціальним капіталом більшою мірою стосуються управління відносинами, а тому обрана модель поведінки підприємства має бути системно та послідовною, що забезпечуватиме нарощення довіри та формування стійких довірчих контактів в довгостроковій перспективі. Часті зміни у характері побудови відносин спричинять негативний відбиток на репутації підприємства як бізнес-партнера, роботодавця тощо. Саме тому рішення, які приймаються в межах управління соціального капіталу на підприємстві мають бути зваженими в плані фінансових, трудових, професійних, інформаційних можливостей підприємства, його цінностей, цілей та очікувань, мають відповідати загальній місії підприємства.
Соціально-ринкова орієнтація	Заходи управління соціальним капіталом підприємства першочергово мають бути орієнтовані на забезпечення дотримання підприємством прозорості та чесної діяльності – це основа подальших управлінських рішень. А також не нівелювати, а забезпечувати інституційну ефективність підприємства як важливу та за своєю природою прогресивну одиницю інституційного середовища. Діяльність підприємства має в повній мірі відповідати всім законодавчим нормам у сфері регулювання підприємницької діяльності для започаткування системи управління соціальним капіталом.

Джерело: сформовано автором

витрати та систему KPI, які можуть бути досягнуті лише при свідомому ставленні до цього та готовності вкладати в це ресурси (матеріальні, фінансові, інтелектуальні, час тощо). Акцентування уваги на цьому критерії є важливим з точки зору визначення інструментів управління.

Загалом рішення про запровадження системи управління СК на підприємстві також говорить про певний рівень зрілості підприємства. І кроки, які описані вже мають бути присутні на підприємстві в системі менеджменту. Дані по таким заходам мають досліджуватись в динаміці та в порівнянні (з періодом, планом, конкурентами, станом ринку). Також

накопичені результати таких заходів є інформаційною базою для розуміння потенціалу розвитку соціального капіталу як вже сформованого ресурсу підприємства. І класична система управління має бути адаптована під вже досягнутий рівень соціального капіталу, який до цього мав латентний характер (не був включений до системи управління).

Соціальний капітал реалізує себе через функції, які він виконує на підприємстві. Так, пропонуємо, в розрізі класифікації функцій управління запропонованих Ситник Г. В., Бланком І. О., Андрійцьом В. С. [14], визначити функції соціального капіталу підприємства. Їх опис представлений в табл. 2.

Таблиця 2

Функції соціального капіталу підприємства

Класифікація	Функції
Функції управління соціальним капіталом як керуючої системи	- формування системи цінностей на підприємстві; - формування сприятливих умов праці в психологічному та матеріальному аспекті; - формування системи якісних інформаційних потоків всередині трудового колективу та із зовнішніми стейкхолдерами; - підвищення якості структури та форми менеджменту на підприємстві; - забезпечення отримання економічних вигід від наявності стійких довірчих відносин всередині підприємства та із зовнішнім середовищем; - розробка плану заходів громадської участі та соціальної активності на місцевому рівні; - розробка дієвої системи інтеграції працівників в систему корпоративних цінностей підприємства, заходів їх професійного росту та кооперативної співпраці; - розробка дієвої моделі поведінки із зовнішніми стейкхолдерами; - розробка контрольних показників ефективності управлінських рішень в сфері управління СК підприємства; - розробка ефективного контролю за реалізацією прийнятих управлінських рішень у сфері соціально-економічної діяльності.
Функції управління соціальним капіталом як спеціальної функціональної сфери менеджменту підприємства	- управління персоналом (формування довіри, сприятливого психологічного клімату); - управління інвестиціями (в розрізі соціальних інвестицій); - управління відносинами зі стейкхолдерами; - управління інформаційними потоками; - управління репутаційними ризиками; - управління лояльністю споживачів.

Джерело: сформовано автором

В Україні більше 90% підприємств представлено малими підприємствами (переважно мікропідприємництвом). Даний сегмент підприємств має певний початковий рівень соціального капіталу (до моменту управління), який відмінний від соціального капіталу середніх та великих підприємств через різницю в кількості матеріальних, трудових та інших ресурсів, в кількості, якості та форматі побудови зв'язків тощо. Також наявні інші цілі управління соціального капіталу. Тоді на цих підприємствах при побудові системи управління соціальним капіталом буде спрощений сценарій реалізації цієї задачі. Відмінності будуть в цільових рівнях нарощення соціального капіталу, витратах та ключових показниках. Для малих підприємств в пріоритеті є нарощення клієнтського соціального капіталу та пошук якісних постачальників (накопичення досвіду побудови відносин з ними).

Коли мова йде про середні та великі підприємства, то тут ми маємо умови, де наявні більші обсяги матеріальних, фінансових, трудових ресурсів, а значить більше ресурсів для їх інвестування в побудову системи

управління соціальним капіталом. Також тут важливими є всі рівні взаємодії підприємства, але більший акцент робитиметься на управління трудовими ресурсами, зв'язками з бізнес-партнерами, конкурентами, державою. Дані підприємства вже пройшли певний етап розвитку, який передбачає, що в них зайнята ніша на ринку, свій сегмент клієнтів та пул постачальників. Тому на даних рівнях управління соціальним капіталом буде націлене на закріплення позиції, моніторинг та розробку заходів впливу виходячи з досягнутого рівня.

Система управління СК підприємства, на наш погляд, може бути представлена як процес із трьох складових, в межах якого наявна структурно-логічна послідовність дій. Її візуалізація представлена в табл. 4.

Реалізація процесу управління соціальним капіталом здійснюється через застосування конкретних інструментів його розвитку, які відчутно трансформуються в умовах мережевої економіки. Так, мережева економіка характеризується такими особливостями, як продукування мережевого блага та мережевого ефекту, активним розвитком цифрових

Таблиця 4

Етапи управління соціальним капіталом підприємства

Етап	Структурно-логічні дії
Аналіз СК підприємства	1. Визначення мети та цілей аналізу соціального капіталу підприємства. 2. Дослідження та аналіз підприємницького соціального капіталу (на макрорівні). 3. Формування інформаційної бази. 4. Розрахунок інтегрального показника. 5. Аналіз отриманого показника в розрізі його структурних рівнів, станів та збалансованості окремих компонентів. 6. Інтеграція отриманих результатів із показниками фінансового стану підприємства. 7. Комплексний аналіз діяльності підприємства.
Планування заходів управління СК підприємством	1. Формування інформаційної бази на основі аналізу соціального капіталу, фінансового стану та зовнішньої ситуації. 2. Визначення оптимальної структури компонентів соціального капіталу в розрізі структурних рівнів, стану та збалансованості компонентів. 3. Розробка програми заходів управління соціальним капіталом із уточненням інструментів, які забезпечують його розвиток. 4. Інтеграція планових заходів із загальним планом діяльності підприємства. 5. Узгодження планових витрат та доходів пов'язаних із управлінням соціального підприємства. 6. Розробка системи KPI.
Контролінг та моніторинг реалізації планових рішень щодо управління СК підприємством	1. Визначення виконавця контролінгу та моніторингу виконання планових рішень щодо управління соціальним капіталом підприємством. 2. Формування системи пріоритетів контрольних показників. 3. Формування бюджету витрати пов'язаних з управлінням СК підприємства. 4. Формування системи алгоритмів дій по усуненню відхилень.

Джерело: сформовано автором

технологій, зміною ієрархічних зв'язків на горизонтальні оперативні взаємозв'язки, важливим управлінським ресурсом стає інформація, використовуються гнучкі форми управління тощо. З огляду на це, пул інструментів розвитку постійно трансформується та поповнюється по мірі зростання рівня цифровізації суспільства та економіки, зокрема. На наш погляд, в узагальненому вигляді, комплекс таких інструментів можна представити за допомогою рис. 1.

Дана схема показує, що підприємство початково має певний стан соціального капіталу, до моменту управління яким він є латентним. Застосувавши підхід до оцінки стану та ефективності соціального капіталу підприємства, описаний в попередніх роботах автора [15], слід формувати набір інструментів управління та розвитку соціального капіталу підприємства. Наведений перелік загальних інструментів розвитку соціального капіталу не є унікальним, тобто поодинокі дані заходи використовуються на підприємствах, але для досягнення мети управління

соціальним капіталом та забезпечення його розвитку пропонуємо їх диференціювати за направленістю впливу на конкретний компонент соціального капіталу підприємства. Тому ми виділяємо наступні групи інструментів розвитку соціального капіталу підприємства: соціально-, ціннісно-, інноваційно- та інституційно-орієнтовні. Їх направленість впливати на розвиток окремого компонента соціального капіталу наведена на рис. 1.

Вважаємо, що окремий інструмент розвитку соціального капіталу підприємства має синергетичний ефект та комплексно впливає на всі інші елементи. Підприємство визначившись із набором інструментів, після їх реалізації отримує збалансовану структуру соціального капіталу, яка буде відповідати цілям та специфіці діяльності підприємства, а також загальній економічній моделі держави, вектору її розвитку.

Акцентуємо увагу на тому, що інституційно-орієнтовні інструменти розвитку соціального капіталу підприємства з використанням сучасних цифрових рішень у взаємодії

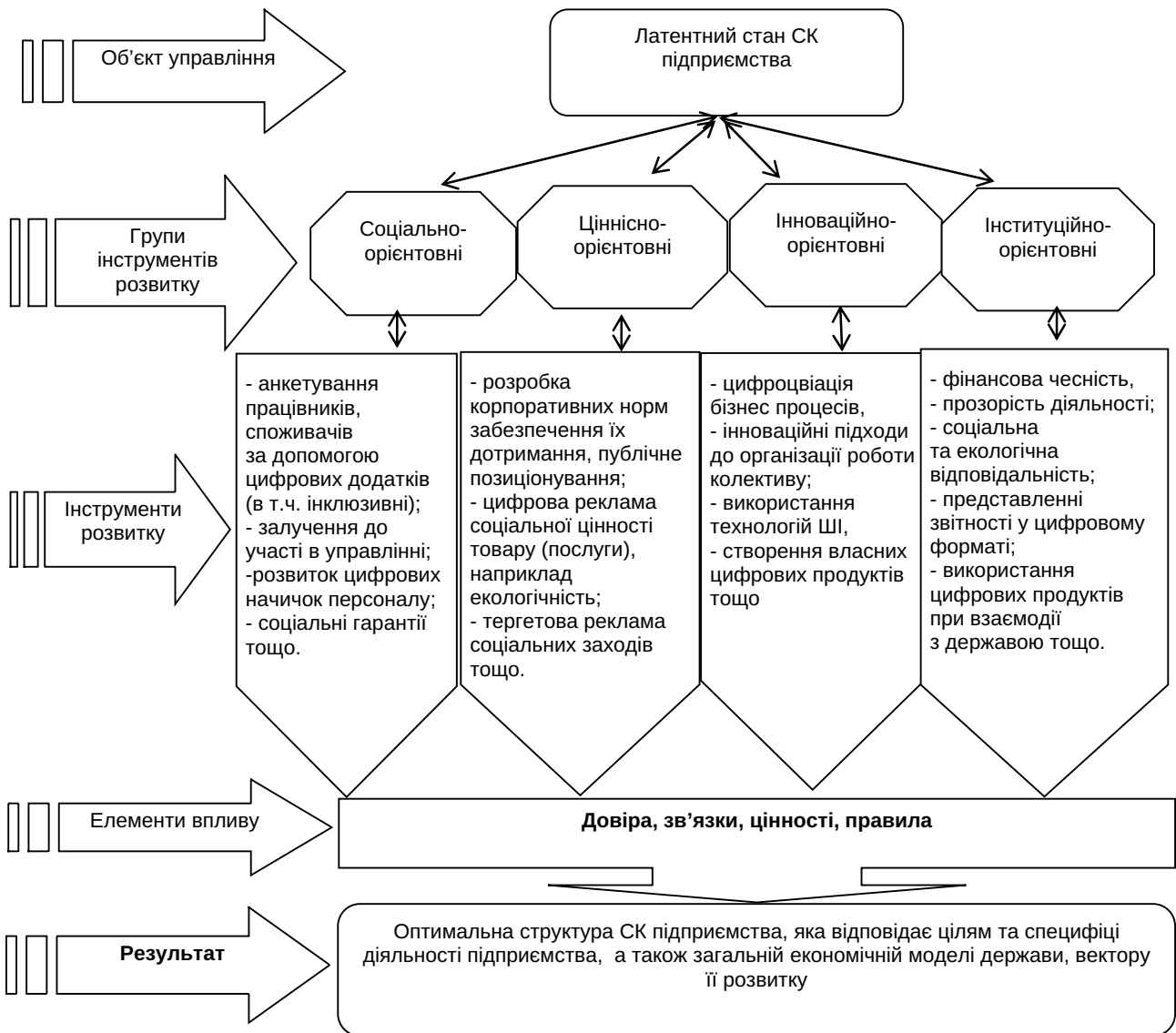

Рис. 1. Система інструментів розвитку соціального капіталу підприємства

Джерело: сформовано автором

бізнес-держава є першочерговими у забезпеченні розвитку соціального капіталу підприємства, оскільки це є основою його моделі поведінки. Так, демонструється наскільки саме підприємство дотримується правил, якщо цей елемент на підприємстві врахований, то це свідчить про чесність та прозорість діяльності, відповідно, менеджмент може вимагати такого ж відношення з боку працівників. На жаль, в Україні високий рівень тіньової економіки, тобто значна кількість підприємств приховують свої доходи, мають неофіційних працівників тощо. Низький контроль за забезпеченням підприємств дотримання своїх інституційних обов'язків призводить до того, що з їх боку не забезпечуються належні умови праці, соціальні гарантії для працівни-

ків тощо. В таких умовах важко говорити про можливість використання інших груп інструментів розвитку СК. Тому їх застосування має певну логічну послідовність впровадження, яка представлена на рис. 2.

Отже, нами були визначені основні інструменти розвитку соціального капіталу підприємства, які були згруповані за напрямками впливу. Враховуючи, що елементом соціального капіталу є дотримання правил, то в рамках підприємства цей компонент є ключовим у забезпеченні розвитку соціального капіталу, що обумовлює логічну послідовність реалізацію запропонованих інструментів.

В умовах мережевої економіки є широкі можливості до оптимізації роботи будь-яких процесів за рахунок впровадження низки

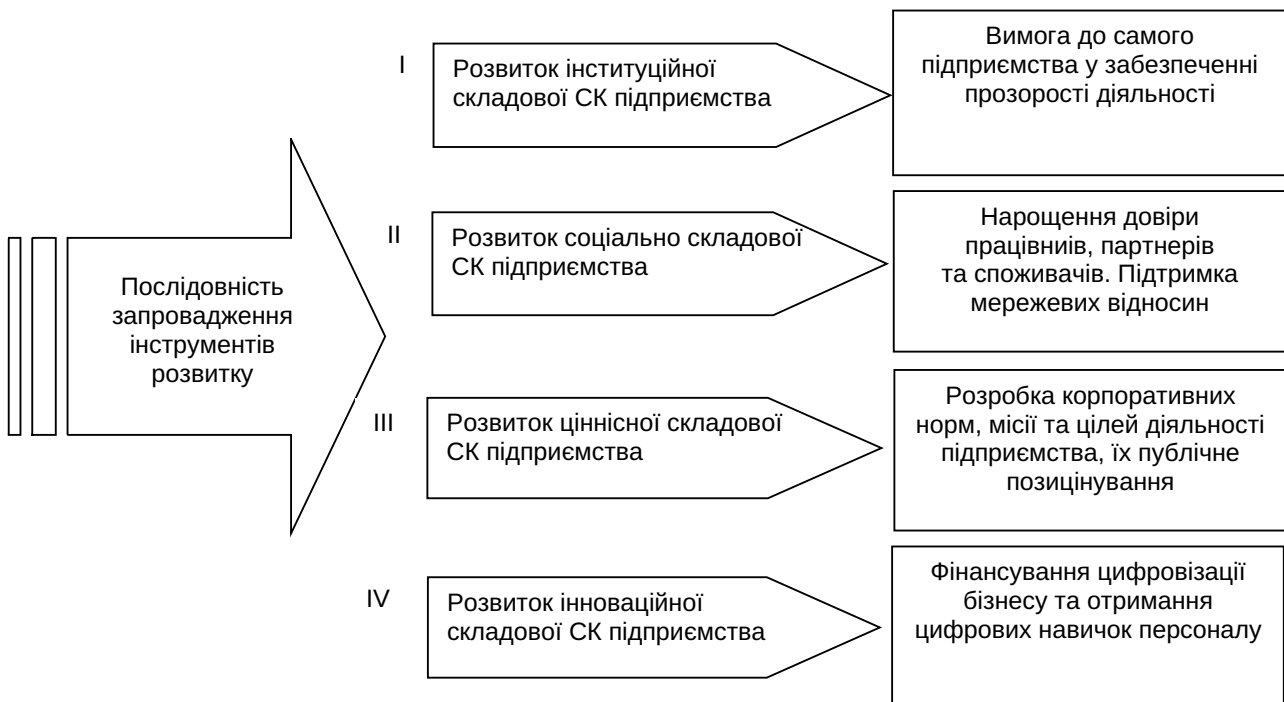

Рис. 2. Логічна послідовність застосування інструментів розвитку соціального капіталу (СК) підприємства

Джерело: сформовано автором

сучасних цифрових рішень для бізнесу: Data Scientist (шукає найкращі алгоритми для розв'язання того чи іншого завдання, або розроблює нові алгоритми); Data Engineer (займається обробленням даних, їх очищенням, перетворенням); Data Analyst (аналізує дані з метою знаходження інсайтів); Data Labeler (займається розміткою даних і їх перетворенням на набори даних); Applied AI Engineer (знає, як використовувати готові алгоритми та інструменти ШІ для вирішення прикладних завдань); MLOps (відповідає за автоматизацію навчання моделей та налаштування інфраструктури, на якій навчають та розгортають ML-рішення); Big Data Engineer (працює з великими даними); Data Strategist (відповідає за загальну стратегію підприємства з точки зору роботи з даними) [8; 14]. Проте як зазначалось вище їх впровадження має бути зваженим та підкріплене сприйняттям персоналу, їх навичками роботи з програмними продуктами для забезпечення їх ефективності.

Висновки. В ході роботи ми визначили ключові елементи системи управління соціальним капіталом підприємства, зазначивши особливості цього процесу в умовах мережової економіки. Так, було визначено основну мету, принципи, функції, етапи управління, а також сформовані групи інструментів розвитку та логічна послідовність їх впровадження. Можна підсумувати, що перспектива впровадження системи управління соціальним капіталом на підприємстві матиме позитивні наслідки як для окремого підприємства, в контексті покращення ефективності управління, оптимізації витрат, нарощення позитивної репутації, так і для економічного розвитку країни особливо в умовах повоєнного відновлення. Конкретизації потребує процес інтеграції системи управління соціальним капіталом в загальний менеджмент на підприємстві в контексті визначення відповідальних осіб, формування системи KPI тощо. Дані питання будуть розкриті в наступних роботах автора.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Digital Transformation Is Not About Technology. URL: <https://hbr.org/2019/03/digital-transformation-is-not-about-technology> (дата звернення: 01.03.2024)
2. Кріль В. В. Розвиток соціального капіталу як чинник забезпечення конкурентоспроможності підприємств: дис. доктор філософії : спец. 051. Рівне, 2021. 223 с.

3. Журавльова І. В., Немашкало К. Р., Курбатова О. А. Методичні основи управління соціальним капіталом підприємства. *Звіт про науково-дослідну роботу*. 2014. 127 с.
4. Лазебник Л. Технічний прогрес та цифровізація соціального капіталу як драйвер соціально-економічного розвитку країни. *Scientific journal "MODELING THE DEVELOPMENT OF THE ECONOMIC SYSTEMS"*. URL: <https://mdes.khmnu.edu.ua/index.php/mdes/article/download/136/112> (дата звернення: 01.03.2024).
5. Ковшун Н. Е., Коба Н. В., Коба М. О. Вплив соціального капіталу на функціонування мережевих структур в умовах цифровізації. *Вісник НУВГП. Серія «Економічні науки»*. 2021. Випуск 2(94). С. 87–99.
6. Єлісеєва Л. В. Вплив інформатизації та цифровізації економіки на трансформацію соціального капіталу. *Ефективна економіка*. URL: http://www.economy.nayka.com.ua/pdf/11_2019/79.pdf (дата звернення: 01.03.2024).
7. Дєєва Н. Е., Зінюк М. С. Форми і методи цифрової трансформації корпоративного управління. Оглядова стаття. *ECONOMICS: time realities*. 2020. № 3(49). С. 79–86.
8. Шевченко Л. С. Цифрова трансформація бізнесу: сутність, конкурентні переваги і ризики. URL: <https://ojs.kname.edu.ua/index.php/area/article/view/2873/2715> (дата звернення: 01.03.2024)
9. Nahapiet J., Ghoshal S. Social capital, intellectual capital, and the organizational advantage. *Academy of Management Review*. 1998. No. 23. P. 242–250.
10. Beatriz Ortiz, Mario Javier Donate, Fátima Guadamillas. Social capital as a theoretical approach in Strategic Management. *Cuadernos de Gestión*. March 2019. URL: https://www.researchgate.net/publication/331712312_Social_capital_as_a_theoretical_approach_in_Strategic_Management (дата звернення: 05.03.2024).
11. Bellavitis, C., Filatotchev, I. and Souitaris, V. (2017). The Impact of Investment Networks on Venture Capital Firm Performance: a Contingency Framework. *British Journal of Management*, 28 (1), 102–119.
12. Gooderham P., Minbaeva D. B., Pedersen T. Governance Mechanisms for the Promotion of Social Capital for Knowledge Transfer in Multinational Corporations. *Journal of Management Studies*, 48 (2011), pp. 123–150.
13. Jiang, W., Zhang, H., Nakonieczny, J., & Jamaani, F. (2023). Social capital, financial intelligence, and entrepreneurial financial performance: evidence from the post-pandemic challenges. *Venture Capital. An International Journal of Entrepreneurial Finance*. DOI: <https://doi.org/10.1080/13691066.2023.2238901>
14. Бланк І. О., Ситник Г. В., Андрієць В. С. Управління фінансами підприємств: підручник. 2 видання. Київ : КНТЕУ, 2018. 800 с.
15. Курносенко А. О., Ситник Г. В. Оцінка стану та ефективності соціального капіталу підприємств України. *БізнесІнформ*. 2023. № 9. С. 174–85.
16. Краковецький О. Новий простір: як бізнесу підготуватись до ери штучного інтелекту. URL: <https://mind.ua/openmind/20214722-novij-prostir-yak-biznesu-pidgotuvatis-do-eri-shtuchnogo-intelektu>

REFERENCES:

1. Digital Transformation Is Not About Technology. Available at: <https://hbr.org/2019/03/digital-transformation-is-not-about-technology> (accessed: 01.03.2024).
2. Krol V. V. (2021). Rozvytok sotsialnoho kapitalu yak chynnyk zabezpechennia konkurentospromozhnosti pidpriemstv : dys. doktor filosofii : spets. 051 [Development of social capital as a factor in ensuring the competitiveness of enterprises]. Rivne, 223 p.
3. Zhuravlova I. V., Nemashkalo K. R., Kurbatova O. A. (2014). Metodychni osnovy upravlinnia sotsialnym kapitalom pidpriemstva [Methodological foundations of social capital management of the enterprise]. *Zvit pro nauko-vo-doslidnu robotu*. 127 p.
4. Lazebnyk L. Tekhnichniy prohres ta tsyfrovizatsiia sotsialnoho kapitalu yak draiver sotsialno-ekonomichnoho rozvytku krainy [Technical progress and digitalization of social capital as a driver of socio-economic development of the country]. *Scientific journal "MODELING THE DEVELOPMENT OF THE ECONOMIC SYSTEMS"*. Available at: <https://mdes.khmnu.edu.ua/index.php/mdes/article/download/136/112> (accessed: 01.03.2024).
5. Kovshun N. E., Koba N. V., Koba M. O. (2021). Vplyv sotsialnoho kapitalu na funktsionuvannia merezhevykh struktur v umovakh tsyfrovizatsii [The influence of social capital on the functioning of network structures in conditions of digitalization]. *Visnyk NUVHP. Seriiia «Ekonomiczni nauky»*, no. 2(94), pp. 87–99.
6. Ieliseieva L. V. Vplyv informatyzatsii ta tsyfrovizatsii ekonomiky na transformatsiiu sotsialnoho kapitalu [The impact of informatization and digitalization of the economy on the transformation of social capital]. *Efektivna ekonomika*. Available at: http://www.economy.nayka.com.ua/pdf/11_2019/79.pdf (accessed: 01.03.2024).
7. Dieieva N. E., Ziniuk M. S. (2020). Formy i metody tsyfrovoi transformatsii korporatyvnoho upravlinnia. Ohliadova stattia [Forms and methods of digital transformation of corporate management]. *ECONOMICS: time realities*, no. 3(49), pp. 79–86.

8. Shevchenko L. S. Tsyfrova transformatsiia biznesu: sutnist, konkurentni perevahy i ryzyky [Digital transformation of business: essence, competitive advantages and risks]. Available at: <https://ojs.kname.edu.ua/index.php/area/article/view/2873/2715> (accessed: 01.03.2024)
9. Nahapiet J., Ghoshal S. (1998). Social capital, intellectual capital, and the organizational advantage. *Academy of Management Review*, no. 23, pp. 242–250.
10. Beatriz Ortiz, Mario Javier Donate, Fátima Guadamillas. Social capital as a theoretical approach in Strategic Management. *Cuadernos de Gestión*. March 2019. Available at: https://www.researchgate.net/publication/331712312_Social_capital_as_a_theoretical_approach_in_Strategic_Management (accessed: 05.03.2024).
11. Bellavitis, C., Filatotchev, I. and Souitaris, V. (2017). The Impact of Investment Networks on Venture Capital Firm Performance: a Contingency Framework. *British Journal of Management*, no. 28 (1), pp. 102–119.
12. Gooderham P., Minbaeva D.B., Pedersen T. (2011). Governance Mechanisms for the Promotion of Social Capital for Knowledge Transfer in Multinational Corporations. *Journal of Management Studies*, no. 48, pp. 123–150.
13. Jiang, W., Zhang, H., Nakonieczny, J., & Jamaani, F. (2023). Social capital, financial intelligence, and entrepreneurial financial performance: evidence from the post-pandemic challenges. *Venture Capital. An International Journal of Entrepreneurial Finance*. DOI: <https://doi.org/10.1080/13691066.2023.2238901>
14. Blank I. O., Sytnyk H. V., Andriiets V. S. (2018). *Upravlinnia finansamy pidpriemstv: pidruchnyk. 2 vydannia* [Financial management of enterprises: a textbook]. Kyiv : KNTEU, 800 p.
15. Kurnosenko A. O., Sytnyk H.V. (2023). Otsinka stanu ta efektyvnosti sotsialnogo kapitalu pidpriemstv Ukrainy [Assessment of the state and effectiveness of the social capital of Ukrainian enterprises]. *BiznesInform*, no. 9, pp. 174–85.
16. Krakovetskyi O. Novyi prostir: yak biznesu pidhotuvatys do ery shtuchnoho intelektu [New space: how businesses can prepare for the era of artificial intelligence]. Available at: <https://mind.ua/openmind/20214722-novij-prostir-yak-biznesu-pidgotuvatis-do-eri-shtuchnogo-intelektu>